

д/д	Сүм хийдийн нэр:	1. Дашчойнхорлин хийд	2. Дарь-Эхийн хийд /Дандарпэндилин хийд/	3. Гуут хэмээх хийд	4. Содномравжаалин хийд	5. Цантын хурал
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Батноров сум	Батноров сум	Батноров сум	Батноров сум	Батноров сум
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Урт хоодог хэмээх газар Сүүлд Самбалхүндэв хэмээх газар ирсэн	Сүүжийн дэнж хэмээх газар анх байгуулагдсан	Цагаан эрх хэмээх газар анх байгуулагдаж дараа нь Уужим нуга хэмээх газар нүүжээ.		Энэ хийд нь Дашчойнхорлин хийдийн харьяа цантын хурал хэмээн алдаршсан
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	Найрал төв хааны 13-р он, 12-р жарны 48-р модон барс жил 1733 онд	Төв гэрэлтийн 1-р он, 1819 онд	Тэнгэрийг тэтгэгч хэмээх хааны 41-р он, 1741 онд	1937 онд лам нар тарсан учир хаагдсан	1937 онд лам нар үгүй болсон учир хаагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Засаг Цэдэндондов тэргүүтэй хэсэг ардууд анх байгуулсан	Хуучин Сэцэн хан аймгийн Мухур хэмээгч Ваанчиг хургатай хонь 10-р буян үйлдүүлэхээр Гэлэн Пунцагт өргөснөөр анх байгуулагдсан	Тайж Шагдар, Лам Шатар нар анх байгуулсан		
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 12 Дацан 10	Сүм дуган 3 Дацан 3	Сүм дуган 1	Сүм дуган 3 Дацан 1	Дацан 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	503 лам Гавж 20, Равжамба 1 Аграмба 2	94 ламтай	22 ламтай		
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Чогчин, Гаанжуур Майдар, Мамба, Чойр зэрэг 10 дацантай	Чогчин, Мамба, Ламрин дацантай.		1 дацантай	
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	10 Адуу 450, үхэр 325, ямаа 500, тэмээ 34	3	Адуу 300, үхэр 50, хонь 300, ямаа 100, тэмээ 15		
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	6. Зос голын хийд	7. Батноровын хийд	8. Содномгүндлэн хийд	9. Ганданчойнхорлин хийд	10. Амгалант төгөлдөр хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Батноров сум	Батноров	Баян	Баян сум	Баян сум
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Энэ хийд нь Дарь эхийн хийдийн харьяа Зос голын хийд хэмээн алдаршсан				Хилээс дотогш 10 км, Үнэрчийн адаг хэмээх газар анх байгуулагдсан
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1937 онд лам нар үгүй болсон учир хаагдсан		1937 оны 4-р сард хаагдсан	1937 онд хаагдсан	1851 онд байгуулагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр					
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 1 Дацан 1		Сүм дуган 1	Сүм дуган 5	Сүм дуган 2 Дацан 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/			2 ламтай.	20 ламтай	23 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/					Цогчин дацантай
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					1
11	Жасын тоо: - мал сургийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл			1	1	
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт		Хийдэд холбогдох мэдээ баримт байхгүй.			

д/д	Сүм хийдийн нэр:	11. Лигшидлэн хийд	12. Доржсамбай хийд /Зоригт бэйсийн хийд /	13. Мамба дэчин хийд Жинхэнэ хошуу хийд	14. Хамжлагын хийд	15. Лэйсийн хийд
1	Аймаг, сүм /хошуу/-ны нэр	Баянмөнх	Баянмөнх	Баянмөнх	Баян-овоо	Баян-овоо
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Гүн бүрд хэмээх газар	Өлзийт хуст хэмээх газар	Гүн бүрд хэмээх газар		
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	Бадралт төрийн 2-р онд байгуулагдсан	12-р оны зуны тэргүүн с арын шинийн 4-нд	Бадралт төрийн 2-р он, хар нохой жилийн хаврын тэргүүн сарын шинийн 4-нд	1932.02.15-нд суух эзэнгүй, лам нар цөм хар болсон учир хаагдсан	
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Эмч гэлэн Шадавын санаачлагаар анх байгуулагдсан	Хувилгаан цорж лам Галсансанж, Чүлтэм, Лувсандорж, Пүрэв нарын санаачилгаар анх байгуулагдсан	Эмч гэлэн Шадавын санаачилгаар		
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн	Их хүрээний жаяг дэглэмийг дагадаг		Их хүрээний жаяг дэглэмийг дагадаг байсан		
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 1 Дацан 3	Сүм дуган 1	Сүм дуган 1 Дацан 2	Сүм дуган 2 Дацан 1	
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	Лам 296 Гавж 26	46 ламтай Гавж 1	58 ламтай		
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Чойр, Ламиран, Цогчин дацантай.		Мамба, суварган Дунжид дацантай.		
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан	3 Адуу 135, үнээ 169, хонь 2336	1 Тэмээ 3, адуу 6, үхэр 3, хонь 6	2 Адуу 47, хонь 860, үхэр 67		
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл					
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					Хийдэд холбогдох мэдээ баримт байхгүй.

д/д	Сум хийдийн нэр:	16. Аньсуугийн хийд	17. Баруун голын хийд	18. Эрдэнэдалай вангийн хийд Цагаанчулуу сум	19. Бунгийн сум	20. Өндөр Майдарын хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Баян-овоо	Баян-овоо	Баянтэрэм	Баянтэрэм	Баянтэрэм
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Зүүн хязгаараас дотогш 390 км, аймгийн төвөөс 150 км, Сумаас 15 км Чандмань толгой хэмээх газар	Цагаан эрх хэмээх газар	Будан хэмээх газар		Улсын хилээс дотогш 200 км, аймгийн төвөөс 120 км, Шинэ булагт хэмээх газар
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	Төр гэрэлтийн 8-р он 1815 онд анх байгуулагдсан	Тэнгэр тэтгэсний 5-р онд анх байгуулагдаж, 1932 онд хаагдсан	1937 онд эзэнгүй болсон учир хаагдсан	Байгуулагдаад 100 гаруй жил болсон. 1937 онд хаагдсан	Энх-Амгалан хааны 57-р он 1665 онд байгуулагдсан 1938 онд хаагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Чойнжуур Нэйс гэгч анх байгуулсан	Баруун гол багийн тайж нар болон лам нар анх байгуулсан			Нутгийн ардуудаас байгуулсан.
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сум дуган 1	Сум дуган 1	Сум дуган 2 Дацан 1	Сум дуган 2	Сум дуган 6 Дацан 5
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					Барилгыг туйлуу шавраар барьсан
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	328 Ламтай	40 гаруй ламтай	47 ламтай гавж 2	52 ламтай	182 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/			Цогчин дацантай		Цогчин, Чойр, Жуд, Мамба, Дүйнхор дацантай
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	1 Модон байшин 2, шавар байшин 1, гэр 2, адуу 1, хонь 3		2 Адуу 2, ямаа 1	Хонь 6	10 Адуу 5, үхэр 5, хонь 35, байшин 1, хашаа 1
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сум хийдийн нэр:	21. Амгалантын дуган	22. Ламын хүрээ /Өлзийхутаглан дэлгэрүүлэх хийд /	23. Ашингаа хийд буюу Дэчинравжаалин	24. Гандандамчойлин хийд	25. Намдэлэг хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Биндэръяа	Биндэръяа	Биндэръяа	Буянт	Галшар
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/		Хилээс дотогш 85 км Батсүмбэр хэмээх газар	Хилээс дотогш 30 км Ашингаа хэмээх газар	Урд хилээс 360, аймгаас 180 Сумаас 23 км	Урд хилээс 260 км, аймгийн төвөөс 50 км, сумын төвөөс 25 км
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1937 онд эзэмших хүнгүй болсон учир хаагдсан	1873 онд анх байгуулагдсан	1916 онд байгуулагдсан 1938 онд хаагдсан	Найралт төр хааны 7-р он, 1728 онд	
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр				Дайчин Цэвэг тайж хэмээх хутагт байгуулсан	Гэлэн Яринпил, Сампил нар анх байгуулсан
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/		Сум дуган 11 Дацан 10	Сум дуган 2	Сум дуган 9	Сум дуган 9
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/		316 ламтай	24 ламтай	44 ламтай Гавж 3 аграмба 2	34 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/		Цогчин, Чойр, Жүд, Майдар зэрэг бусад нь тодорхойгүй			
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сургийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл		3	1	9 тэмээ 4, адуу 45, хонь 335, ямаа 12	2
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	26. Төв Ганданшадав даржаалан хийд	27. Зүүн гаанжуурын хурал	28. Зодын хурал	29. Бандидын хурал	30. Дайчин Гаанжуурын хурал
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Галшар	Галшар	Галшар	Галшар	Галшар
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/		Хилээс 100 км			
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он					
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр					
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 33	Сүм дуган 2 Дацан 1	Сүм дуган 1 Дацан 2	Сүм дуган Дацан 1	Сүм дуган 3
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	424 ламтай гавж 36 аграмба 27	59 Ламтай Аграмба 1			
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/			Чогчин, Лүйжэн дацантай.		
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	Тэмээ 15, адуу 309, ухэр 76, хонь 374, ямаа 17	Шавар байшин 1, эсгий гэр 1, тэмээ 2 адуу 16 хонь 40			1
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	31. Ганданшадивлан хийд	32. Дашчойнхорлин хийд	33. Сайхан модны дуган	34. Харихуны хийд	35. Дашдаржаалин хийд буюу Харуулын хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Галшар	Дадал	Дадал	Дадал	Дадал
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Хилээс 35 км Амгалант хэмээх газар	Сэрүүн хэмээх газар			Хилээс 11 км Галттайн Бугун хэмээх газар
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1912 онд анх байгуулагдсан	1938 онд хаагдсан	1937 онд лам нар нь тарсан учир хаагдсан	1938 онд хаагдсан	Монголын 9-р он
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр					
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган Дацан 1	Сүм дуган 1	Сүм дуган 1	Сүм дуган 2	Сүм дуган Дацан 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	18 ламтай	72 ламтай Гавж 6 Аграмба		3 ламтай	27 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Цогчин 1				Цогчин дацантай.
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сургийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	1	3 Дашдаржаалин Дашчойнхорлин Пунцагдаржаалин		1 Байшин 1 Хашаа 1	
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	26. Ганданшадивлан хийд	37. Самбаллхүндэв хийд	38. Равдлэн буюу Цагаан эрхийн хурал	39. Долдын хурал Жанчивлэн	40. Мааньтын хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Дархан	Дархан	Дэлгэрхаан	Дэлгэрхаан	Дэлгэрхаан
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Буйлан уулын өвөр хэмээх газар анх байгуулсан	Улаан хошуу хэмээх газар анх байгуулсан	Хайлантай хэмээх газар		
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	Сайшаалт ерөөлт хааны 1-р он, 1787 онд	1911 онд	1938 онд лам нар нь сайн дураар хар болсон тул хаагдсан	1777 онд байгуулагдсан 1937 онд эзэмших ламгүй болсон тул хаагдсан	1937 онд эзэмших эзэнгүй тул хаагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Засаг гүн Цэвээндорж гэгч 500 лан мөнгө тавьж анх байгуулсан	Лам Шарав, Лувсаннаран нарын 15 хүн байгуулсан		Лувсанцэрэн олон ардуудтай хамтран байгуулсан	
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган Дацан 6	Сүм дуган 1 Дацан 2	Сүм дуган 1	Сүм дуган 2 Дацан 1	Сүм дуган 2
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	48 ламтай	13 ламтай Гавж 1	3 ламтай	2 ламтай	Тарах үед лам 1
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Гаанжуур, Майдар, Чойр, Чогчин, Ламиран, Гүнрэг дацантай	Чогчин, Лүйжэн дацантай.			
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	6	1 хонь ямаа 5, адуу, үхэр нийлээд 3	2 Хашаа 1	Байшин 4, Хашаа 1 /хувийн/	
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	41. Баатарын дацан	42. Жанчивлан буюу Уртын хурал	43. Зодын хурал	44. Тохилтын хурал Самдэлэг	45. Дэчинлхүндэвлэн буюу Суу /Уу/- ийн хурал
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/					Хойт хилээс 240 км, аймгийн төвөөс 120 км, сумын төвөөс 30км Уу-гийн амны Бугын дэнж хэмээх газар
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1938 онд лам нар цөм саналаар хар болсон тул хаагдсан	1938 онд лам нар цөм саналаар хар болсон тул хаагдсан	1938 онд лам нар цөм саналаар хар болсон тул хаагдсан	1938 онд лам нар нь өөрсдийн сайн дураар хар болсон тул хаагдсан	13-р жарны гал туулай жил, Тэнгэр тэтгэгчийн 12-р он 1747 онд анх байгуулагдаж 1938 онд хаагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр					Нутгийн лам Гэлэг анх байгуулсан
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 8	Сүм дуган 2	Сүм дуган 1	Сүм дуган 3	Сүм дуган 3
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/		8 ламтай	4 ламтай	39 ламтай гавж 1	39 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/					
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	14 Хашаа 1, байшин 14	1	1 байшин 1	1 Байшин 2, адуу 3, үхэр 11, хонь 32	1 Хонь 5, үхэр 2, байшин 14
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	46. Бурхан суурингийн хурал	47. Шивэрийн хурал	48. Дашдэлэг буюу Хичиний хурал	49. Пунцагдэгчилэн хийд	50. Чоймболцогтлин хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан	Жаргалтхаан
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/				Хойт хилээс 150 км, аймгийн төвөөс 90 км, Сумын төвөөс 95 км, Загаст хэмээх газар	Хойт хилээс 216 км, аймгийн төвөөс 106 км, Очирын салаа хэмээх газар
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1938 онд лам нар нь саналаараа хар болсон тул хаагдсан.	1938 онд цөм саналаар хар болсон тул хаагдсан	1938 онд цөм саналаар хар болсон тул хаагдсан.	11-р жарны модон туулай жил, Энх-Амгалангийн 58-р он, 1684 онд	13-р жарны модон гахай жил, Тэнгэр тэтгэгчийн 13-р он, 1755 он
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр				Хошуу засаг Лха Ван тэргүүлэн байгуулсан	Дүвчин Цэмцэг Тойн гэгч анх байгуулсан
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 1	Сүм дуган 1	Сүм дуган 2 Дацан 1	Сүм дуган 10 Дацан 6	Сүм дуган 1 Дацан 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	11 ламтай	7 ламтай.	57 ламтай гавж 3	135 ламтай гавж 3	38 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/					Цогчин дацантай.
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	1 Адуу 3, үхэр 3	1 байшин 1, хашаа 1	1 байшин 1, хонь 1, ямаа 9	6 Адуу 2	1 үхэр 2
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	51. Сүжигтийн гол хийд Ганданжамцлан	52. Сэргэлэн гүний хийд Шадавчойнхорлин	53. Бат-Өлзийт хурал	54. Улаан гаанжуурын хийд Гандандаржаалин	55. Дашилиг хийд Билиг тахайн дацан
1	Аймаг, сүм /хошуу/-ны нэр	Идэрмэг	Идэрмэг	Идэрмэг	Идэрмэг	Мандал
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Хэрлэн голын дэргэд, Дэлгэр Өлзийт уулын өмнө	Цогбадрах уулын баруун урд өвөрт байрладаг		Талын бүрд хэмээх газар	Буянтын булаг хэмээх газар анх байгуулагдсан
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1762 онд	1762 онд	Сүжигтийн гол хийдээс тасарч байгуулагдсан 1938 оны 4-р сард эзэмшин суух ламгүй болсон учир хаагдсан	Тэнгэр тэтгэсний 45-р он, 1783 онд анх байгуулагдсан 1938 онд хаагдсан	Амгалан хааны 54-р он 1714 он
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Хошууны засаг Чойжамц, ширээт лам Лувсандорж нар	Засаг Сэнгэрэвдан, Хошууны гэлэн Жамъян нар		Тайж Гомбо, Гэлэн Лхагважав нар анх үүсгэжээ	Дайчин Цэвэг
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 10 Дацан 7	Сүм дуган Дацан 1	Сүм дуган 1 Дацан 1	Сүм дуган 1 Дацан 1	Сүм дуган 9
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/	Шавар туйлуугаар барьсан			Банз модоор хийгдсэн	
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	172 ламтай аграмба 1 гавж 12	108 ламтай		43 ламтай аграмба 1	9 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/		Цогчин дацантай			
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан	Түвд ном хэвлэх барлах газар 1				
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл		Жасын нийт эд хогшлын үнэ 1700 төг	Жасын байшин 2	1	хонь12, адуу 2, үхэр 2
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	56. Дашчойнхорлэн хийд	57. Хоолойн худаг хурал	58. Баруун гаанжуурын хурал Далай вангийн хийд	59. Ламын лхан хурал	60. Суварган хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Мөнххаан	Мөнххаан	Мөнххаан	Мөнххаан	Мөрөн
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Рашаант хэмээх газар		Хар айраг хэмээх гаар		
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1861 онд	1938 онд тарсан.	Байгуулагдаад 100 ггаруй жил болсон. 1937 онд эзэмших хүнгүй хаагдсан	1938 онд эзэмших эзэнгүй хөдөөлөн тарсан тул хаагдсан	1938 онд эзэмших эзэнгүй лам нар нь хар болсонд хаагдсан.
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Бэйс Дэжиддорж, Гэлэн Чүлтэм нар байгуулсан				
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 10 Дацан 11	Сүм дуган 2 Дацан 1	Сүм дуган 2 Дацан 1	Сүм дуган 8 Дацан 4	Сүм дуган 3 Дацан 2
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					1 ламтай
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	472 ламтай Аграмба 54 Гавж 32	49 ламтай.	56 ламтай Аграмба 1		
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Цогчин, Чойр, Жүд, Мамба, Зурхай, Майдар, Сангийн аймаг, Шүтээний аймаг, Чойрын аймаг, Ламиран, Гэсэр дацантай.	Цогчин дацантай.	Цогчин дацантай		
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сургийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	14	байшин 3, хашаа 1	1		
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	61. Дашгэмпилэн хийд	62. Гүндгаварлин хийд Сэцэн хааны хийд	63. Хөхөлийн хийд Цагаан суварганы хийд	64. Бүсийн хийд	65. Номтын хурал
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Мөрөн	Мөрөн	Мөрөн	Мөрөн	Мөрөн
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Улсын хойд хилээс 400 км, сумын төвөөс 12 км Мөрөн голын адаг, хэрлэнгийн хойд талд байрладаг		Голын отог хэмээх газар		
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1731 онд анх байгуулагдсан ба 1938 онд хаагдсан	1938 онд эзэнгүй, хурал залгамжлах хүнгүй тул хаагдсан	Сайшаалт Ерөөлт хааны 13-р он, 1808 онд анх байгуулагдсан ба 1938 онд хаагдсан	1937 онд эзэмших эзэнгүй болсон тул хаагдсан	1937 онд сахиж байх эзэнгүй тул хаасан.
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Лувсаншарав гэгч анх байгуулсан		Богдын шавийн Оточ Батмөнх, лам ловон Галсан нар		
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 4 Дацан 5	Сүм дуган 11 Дацан 7	Сүм дуган 2	Сүм дуган 1 Дацан 1	Сүм дуган 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/	164 ламтай Аграмба 5, Гавж 9, аранжамба 1	365 ламтай аграмба 18 гавж 20	103 ламтай	33 ламтай	
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/					18 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Цогчин, Цанид, Мамба, Гүнрэг, Жүд дацантай	Чогчин, Чойр, Жүд, Майдар, Мамба, Зурхай, Дүйнхор дацантай.		Цогчин дацантай.	
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сургийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл		10	1 Бүх мал 170 толгой	1 Адуу 2	
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	66. Жавхлантын хурал	67. Ангиртын хурал Чойжиддашдаржаалин	68. Зодын хурал	69. Далхын хурал	70. Дээд Ганжуурын хурал
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Норовлин	Норовлин	Норовлин	Норовлин	Норовлин
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Хилээс 240 км, Сумаас 30 км Жавхлантын энгэрт хэмээх газар				
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан – хаагдсан он – сэргээгдсэн он	Түгээмэл элбэгтийн 2-р он 1888 он 1937 онд хаагдсан		1938 онд лам нар нь хар болсон тул эээмших хүнгүй.	1938 онд Жавхлант хийдэд шилжсэн учир хаагдсан	1938 онд хаагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Чин ван Намжилдэндэв, Да лам Баянбилэгт, Цэгмэд нэр				
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: – сум дуган – аймаг дацан – суврага – ямпай – хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган Дацан 5	Сүм дуган 13 Дацан 2	Сүм дуган 1		Сүм дуган 2
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/	Төмөр дээвэртэй модон байшингууд				
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: – гавж – аграмба – зээрэмбэ – маарамба – дооромбо – равжамба – бандида – хутагт /хувилгаад/	233 ламтай гавж 1	153 ламтай гавж 4		1 ламтай	
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/	Чойжин, Чойр, Манал, Хайлан, Шүтээн дацантай.	Цогчин, Гаанжуур дацантай.			
10	– цам – майдар – бар /хэвлэл/ – бархан					
11	Жасын тоо: – мал сүргийн тоо – эдэлбэр газрын хэмжээ – эрхэлдэг аж ахуйн төрөл					Жасын байшин 1
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сум хийдийн нэр:	71. Хошуу хурал	72. Дашдэжидлин хийд	73. Хар талын зүүн Чойр	74. Малгарын хийд Довпилин хийд	75. Хүүхэн хутагтын хүрээ Дамчойжүрмэдлин
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Норовлин	Норовлин	Өлзийт	Өлзийт	Өмнөдэлгэр
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/		Ангиртын нуур хэмээх газар		Малгар хэмээх газар	Баяндэлгэр хэмээх газар
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он		Бадруулт төрийн 6-р он, 1879 он	28 онд шавьлан сууж эзэмших этгээдгүй цөм хөдөөлөн тарсан.	13-р жарны 50-р төмөр хонин жилд анх байгуулагдсан	1705 онд анх байгуулагдсан
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр		Данзан, Наваан нар сайн дураар байгуулсан		Засаг Ванжилжавын зөвшөөрлөөр	
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сум дуган 1	Сум дуган 3 Дацан 1	Сум дуган 7 Дацан 6	Сум дуган 7 Дацан 6	Сум дуган 44 Дацан 19
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/		116 ламтай аграмба 2, гавж 1		359 Ламтай аграмба 10, Гавж 22	143 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/		Цогчин дацантай		Цогчин, Чойр, Жүд, Мамба, Дүйнхор, Цогоо дацантай.	Цогчин, Жүд, Мамба, Суварга, Улаан сахиус, Дүйнхор, Зод, Дэгчилэн, Ламиран, Шадивлан, Дондовлин, Лха, Ёго, Доржсэмбэ, Гадуд, Гүнрэг, Дамчойлин, Манал, Чойнхор дацантай.
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан				Хэвлэх газар 1	Хэвлэх газар 2
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	Лам нарын хувийн байшин 3	1		6 тэмээ 1, адуу 6, хонь 4	20
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сум хийдийн нэр:	76. Мандалын хүрээ	77. Мэргэн гүний хийд Пунцаглин хийд	78. Хутагтын цагаан суварга	79. Цагаантолгойн хурал	80. Даяанчийн хийд Дашчоймболин хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Өмнөдэлгэр	Өмнөдэлгэр	Өмнөдэлгэр	Түвшинширээ	Уулбаян
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/					Улсын зүүн өмнө хязгаараас дотогш 240 км Алагморьт хэмээх газар, Дэлгэржаргалант уулын өвөрт
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1938 онд сахиж байх эзэнгүй тул хаагдсан.		1938 онд сахиж байх эзэнгүй тул хаагдсан	1938 онд эзэмших хүнгүй болсон тул хаагдсан.	Сайшаалт Ерөөлт хааны 30-р он, 1788 онд
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр					Лам дэмч Жамсран, отгийн дарга Мижид удирдан байгуулсан
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сум дуган 11 Дацан 5	Сум дуган 11 Дацан 11	Сум дуган 1	Сум дуган 2 Дацан 1	Сум дуган 3
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	14 ламтай	175 ламтай гавж 2	Лам 1	2 ламтай	72 Ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/		Цогчин,Жуд, Мамба, Зурхай, Ламиран Майдар, Данзанцогт, Пунцаггун, Дашцогт, Дашдаржаалин, Дадангун дацантай.			
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сургийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл		15 адуу 39, үхэр 31, хонь 48			1
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	81. Дашчойнхорлин хийд	82. Дөрвөлжингийн хийд	83. Мэргэн хутагтын хүрээ Өглөгийг бадруулагч	84. Гүнгийн хийд	85. Дандангийн хийд
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Уулбаян	Уулбаян	Уулбаян	Хэнтий	Хэнтий
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/		Дөрвөлжин хэмээх газар	Лаг хэмээх газар хилээс дотогш 150 км, аймгийн төвөөс 180 км		
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан – хаагдсан он – сэргээгдсэн он			Тэнгэр тэтгэгч хааны 34–р он, 1733 онд	1938 онд эзэмших эзэнгүй болсон тул хаагдсан	1938 онд эзэмших эзэнгүй болсон тул хаагдсан.
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр			Хутагтын анхдугаар хувилгаан Лувсанжамба, Нутгийн дарга асан Жаргал нар байгуулсан.		
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: – сум дуган – аймаг дацан – суврага – ямпай – хөшөө /гэрэлт/		Сүм дуган 1 Дацан 1	Сүм дуган 3 Дацан 2	Сүм дуган 4 Дацан 3	Сүм дуган 2
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/					
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: – гавж – аграмба – зээрэмбэ – маарамба – дооромбо – равжамба – бандида – хутагт /хувилгаад/		Лам 33 Гавж 1	20 ламтай	7 ламтай	4 ламтай.
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/		Чогчин дацантай	Жамбадаржаалин, Чойр дацантай		
10	– цам – майдар – бар /хэвлэл/ – бархан					
11	Жасын тоо: – мал сургийн тоо – эдэлбэр газрын хэмжээ – эрхэлдэг аж ахуйн төрөл			1		
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт	Хийдэд холбогдох мэдээ баримт байхгүй.				

д/д	Сүм хийдийн нэр:	86. Бэрээвэн хийд	87. Юүдэнгийн хурал Дэгчилэн	88. Даяантын хурал Шадивлан	89. Чулууны хурал Дондовлин	90. Согтуугийн хийд Гэпилин
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Хэнтий	Цэнхэрмандал	Цэнхэрмандал	Цэнхэрмандал	Цэнхэрмандал
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/			Цагаан өрлөг хэмээх газар	Улсын хойд хилээс 950 км Баруун хойд зүгт 140 км, Талбан хэмээх газар суурьшсан	Нарийны адаг хэмээх газар
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	1938 онд эзэмших ламгүй болсон тул хаагдсан.	1938 онд лам нар нь хар болсон учраас хаагдсан.	1817 онд анх байгуулагдсан	1806 онд байгуулагдсан	Бүрэн засагч хааны 4-р он, 1865 онд
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр			Лам Гончиг, тайж Отгоннуур, Лам Даржаа, Буд нар анх байгуулсан	Тайж Луузан	Тайж Цэвэгдорж, хар Дондог, лам Базар, Гэлэг нар байгуулсан.
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн					
6	Байгууламжийн тоо: - сум дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 26 Дацан 12	Сүм дуган 1	2 Дуган 1, Гэр дуган 1	5 Гэр дуган 2, бурханы байшин 2, модон дуган 1 Дацан 3	Сүм дуган 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/				Хар модон	
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	6 ламтай	5 ламтай.	25 ламтай	57 ламтай, Гавж 3 Аграмба	65 ламтай
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/				Ерөөл, Санжид, Гаанжуур дацантай.	
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан					
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл			1 Адуу 42, үнэр 108, хонь 200, ямаа 30	Адуу 250, үхэр 400, хонь 1000, ямаа 200	Адуу 58, үхэр 71, хонь 350, ямаа 15
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн					
13	Бусад мэдээ баримт					

д/д	Сүм хийдийн нэр:	91. Данчиглан хийд	92. Нугарын хийд Шивэрийн хийд	93. Бор-Өндөрийн хийд Дангачойлин	94. Самдэлэг буюу Бишрэлтийн хурал
1	Аймаг, сум /хошуу/-ны нэр	Цэнхэрмандал	Цэнхэрмандал	Цэнхэрмандал	Цэнхэрмандал
2	Газрын нэр: Байршил: /солбицол/	Цагаан даваа хэмээх газар Хойд хилээс 200 км, сумын захиргаанаас 70 км	Шавартай хэмээх газар Улсын хилээс 210 км, сумын төвөөс баруун тийш 30 км	Цэнхэрийн голын зүүн талд Бор өндөр хэмээх газар Хойд хилээс 240 км, сумын төвөөс 3 км	
3	хэзээ, хэдэн онд байгуулагдсан - хаагдсан он - сэргээгдсэн он	Сайшаалт Ерөөлт хааны 11р он, 1807 онд	Сайшаалт Ерөөлт хааны 11-р он, 1807 онд	Дээрхийг тэтгэгч хааны 34-р он, 1760 онд	1938 онд эзэмших лам наргүй учир хаагдсан.
4	Хэн байгуулсан, ямар шийдвэрээр	Гэцэл Дэндэв, Лувсандорж нар байгуулсан.	Гэлэн Гомбодорж, тайж Дондог нар анх байгуулсан	Тайж Цэрэнжав, Дугар, Тай Гонгор, Дэндэв нар байгуулсан.	
5	Шашны урсгал чиглэл, гол сахиус шүтээн				
6	Байгууламжийн тоо: - сүм дуган - аймаг дацан - суврага - ямпай - хөшөө /гэрэлт/	Сүм дуган 2	2 Дуган 1, гэр дуган 1,	Сүм дуган 1	Сүм дуган 1
7	Барилгын хийц, маяг /энэтхэг, хятад, түвд, монгол/				
8	Лам нарын тоо. Үүнээс: - гавж - аграмба - зээрэмбэ - маарамба - дооромбо - равжамба - бандида - хутагт /хувилгаад/	9 ламтай	30 ламтай	130 ламтай	
9	Дацангийн төрөл /ямар ямар дацан/				
10	- цам - майдар - бар /хэвлэл/ - бархан				
11	Жасын тоо: - мал сүргийн тоо - эдэлбэр газрын хэмжээ - эрхэлдэг аж ахуйн төрөл	Модон гэр 1, байшин 1, Адуу 32, үхэр 44, хонь 104	1 Модон байшин 2 Адуу 11, үхэр 25, хонь 61, ямаа 6	Гэр 3, модон байшин 9, Адуу 500, үхэр 650, хонь 3000	
12	Зураг: а/ түүхэн б/ одоогийн				
13	Бусад мэдээ баримт				